Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

7. november 2018 *

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Tee-ehituse projekt – Asjakohane keskkonnamõju hindamine – Põhjendamiskohustuse ulatus – Direktiiv 2011/92/EL – Teatavate projektide keskkonnamõju hindamine – IV lisa punkt 3 – Artikli 5 lõike 3 punkt d – Mõiste „muud peamised lahendusvõimalused“ ulatus

Kohtuasjas C-461/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel High Courti (kõrge kohus, Iirimaa) 5. mai 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juulil 2017, menetluses

Brian Holohan,

Richard Guilfoyle,

Noric Guilfoyle,

Liam Donegan

versus

An Bord Pleanála,

menetluses osalesid:

National Parks and Wildlife Service (NPWS),

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: kolmanda koja president A. Prechal teise koja presidendi ülesannetes, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja A. Rosas,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. mai 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– B. Holohan, R. Guilfoyle, N. Guilfoyle ja L. Donegan, esindajad: D. Browne, C. Hugues, *BL*, P. O'Higgins ja J. Devlin, *SC*, keda volitasid *solicitor* C. Herlihy, *solicitor* L. O'Sullivan ja *solicitor* B. Harrington,

– An Bord Pleanála, esindajad: F. Valentine, *BL* ja N. Butler, *SC*, keda volitasid *solicitor* M. Larkin ja *solicitor* A. Doyle,

– Iirimaa, esindajad: M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, keda abistasid G. Simons, *SC* ja M. Gray, *BL*,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vláčil ja L. Dvořáková,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: esialgu G. Brown, keda abistas *barrister* C. Banner, hiljem R. Fadoju ja J. Kraehling, keda abistasid *barrister* T. Buley ja *barrister* C. Banner,

– Euroopa Komisjon, esindajad: C. Hermes, E. Manhaeve ja M. Noll-Ehlers,

olles 7. augusti 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „elupaikade direktiiv") ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT 2012, L 26, lk 1; edaspidi „keskkonnamõju hindamise direktiiv") tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Brian Holohani, Richard ja Noric Guilfoyle'i ning Liam Donegani ja teiselt poolt An Bord Pleanála (planeerimisamet, Iirimaa) (edaspidi „An Bord") vahelises kohtuvaidluses Kilkenny linna (Iirimaa) põhjapoolse ümbersõidutee pikendamise projekti (edaspidi „arendusprojekt") teostusloa üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Elupaikade direktiiv

3 Elupaikade direktiivi esimeses ja kolmandas põhjenduses on märgitud:

„[…] keskkonna kvaliteedi säilitamine, kaitsmine ja parandamine, sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmine, on oluline üldistest huvidest lähtuv eesmärk, mida ühendus taotleb, nagu on sätestatud [ELTL artiklis 191];

[…]

[kuna] käesoleva direktiivi peamine eesmärk on edendada bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja piirkondlikke nõudeid, aitab käesolev direktiiv kaasa säästva arengu üldise eesmärgi saavutamisele; niisuguse loodusliku mitmekesisuse säilitamine võib teatavatel juhtudel eeldada inimtegevuse jätkamist või isegi soodustamist“.

4 Direktiivi artikkel 1 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

e) *loodusliku elupaiga kaitsestaatus* – looduslikku elupaika ja selle tüüpilisi liike mõjutavate tegurite summa, mis võib mõjutada selle pikaajalist looduslikku levikut, struktuuri ja funktsioone ning selle tüüpiliste liikide pikaajalist säilimist artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Loodusliku elupaiga kaitsestaatust loetakse soodsaks, kui:

– selle looduslik levila ja alad, mida see levila piires katab, on muutumatud või laienemas,

– selle pikaajaliseks säilimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid on praegu ja tõenäoliselt ka lähitulevikus olemas

[…]

k) *ühenduse tähtsusega ala* – ala, mis annab olulise panuse I lisa loodusliku elupaigatüübi või II lisa liigi soodsa kaitsestaatuse säilimisele või taastamisele selles biogeograafilises piirkonnas või nendes biogeograafilistes piirkondades, kuhu see alal kuulub, ning võib oluliselt kaasa aidata ka artiklis 3 nimetatud Natura 2000 sidususele ning/või aitab oluliselt kaasa asjaomase biogeograafilise piirkonna või asjaomaste biogeograafiliste piirkondade bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.

[…]

l) *erikaitseala* – ühenduse tähtsusega ala, mille liikmesriik on määranud õigus- ja haldusaktide ja/või lepingu alusel ning kus kohaldatakse vajalikke kaitsemeetmeid, et säilitada või taastada nende looduslike elupaikade ja/või liikide populatsioonide soodsat kaitsestaatust, mille jaoks ala on määratud;

[…].“

5 Nimetatud direktiivi artikkel 2 näeb ette:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.

2. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.

3. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.“

6 Elupaikade direktiivi artikli 3 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

[…]“

7 Selle direktiivi artikkel 6 sätestab:

„1. Liikmesriigid kehtestavad erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel, siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.“

8 Vastavalt elupaikade direktiivi artiklile 7 kohaldatakse selle artikli 6 lõigetest 2–4 tulenevaid kohustusi erikaitsealadele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7; edaspidi „linnudirektiiv“) tähenduses.

Linnudirektiiv

9 Linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 neljas lõik näeb ette:

„Liikmesriigid klassifitseerivad erikaitsealadena nende liikide kaitseks eelkõige arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad, võttes arvesse nende liikide kaitsenõudeid geograafilistel maismaa- ja merealadel, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse.“

Keskkonnamõju hindamise direktiiv

10 Keskkonnamõju hindamise direktiivi artikkel 1 sätestab:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse tõenäoliselt olulise keskkonnamõjuga riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise suhtes.

2. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „projekt“:

– ehitiste või muude käitiste püstitamine või kavade teostamine,

– muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine;

b) „arendaja“ – eraprojekti loa taotleja või projekti algatav riigiasutus;

c) „teostusluba“ – pädeva asutuse või pädevate asutuste otsus, mis annab arendajale õiguse projekti teostamiseks;

d) „üldsus“ – üks või mitu füüsilist või juriidilist isikut ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele või tavadele nende ühendused, organisatsioonid või rühmad;

e) „asjaomane üldsus“ – üldsus, keda artikli 2 lõikes 2 osutatud keskkonnaalaste otsuste tegemise kord mõjutab või võib mõjutada, või üldsus, kelle huvidega see on seotud; selle määratluse puhul arvestatakse, et selline huvi on keskkonnakaitset edendavatel valitsusvälistel organisatsioonidel, kes vastavad siseriiklike õigusaktidega sätestatud nõuetele;

f) „pädev asutus“ või „pädevad asutused“ – asutus või asutused, mille liikmesriigid on määranud vastutavaks käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest.

[…]“

11 Direktiivi artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, tagamaks, et enne loa andmist nõutakse keskkonda muu hulgas oma laadi, mahu või asukoha tõttu oluliselt mõjutada võivatelt töödelt teostusluba ja hinnatakse nende mõju. Sellised projektid on piiritletud artiklis 4.“

12 Nimetatud direktiivi artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Keskkonnamõju hindamisel piiritletakse projekti otsene ja kaudne mõju järgmiste teguritega ja kirjeldatakse ja hinnatakse seda sobival viisil ning asjaolude ja artiklite 4–12 kohaselt:

a) inimesed, loomad ja taimed,

b) pinnas, vesi, õhk, ilmastik ja maastik,

c) aineline vara ja kultuuripärand,

d) punktides a, b, ja c osundatud tegurite vastastikune mõju.“

13 Keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Kui artikli 2 lõikest 4 ei tulene teisiti, hinnatakse I lisas loetletud töid artiklite 5–10 kohaselt“.

14 Direktiivi artikkel 5 näeb ette:

„1. Projektide puhul, mille keskkonnamõju tuleb artikli 4 alusel hinnata käesoleva artikli ja artiklite 6–10 kohaselt, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, tagamaks, et arendaja esitab sobivas vormis IV lisas piiritletud teabe, kui:

a) liikmesriigid leiavad, et see teave on loaandmismenetluse teatavas järgus ning teatava töö või teatavat liiki töö ja tõenäoliselt mõjutatavate keskkonnategurite erijooni silmas pidades asjakohane;

b) liikmesriigid leiavad, et on asjakohane nõuda töö kavandajalt sellise teabe koostamist, võttes muu hulgas arvesse olemasolevaid teadmisi ja hindamisviise.

[…]

3. Lõike 1 kohaselt arendaja esitatav teave sisaldab vähemalt:

[…]

c) andmeid, mida on vaja nende põhimõjude piiritlemiseks ja hindamiseks, mida projekt keskkonnale tõenäoliselt avaldab;

d) lühikirjeldust muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida arendaja on uurinud, ja sellise valiku peamisi põhjusi, võttes arvesse keskkonnamõju;

[…].“

15 Nimetatud direktiivi IV lisa „Artikli 5 lõikes 1 osutatud teave“ punktis 3 on kirjas:

„Kirjeldus, mis käsitleb keskkonna neid tegureid, mida väljapakutud projekt tõenäoliselt oluliselt mõjutab, sealhulgas eelkõige elanikkonda, loomastikku, taimestikku, pinnast, vett, õhku, ilmastikku, ainelist vara, sealhulgas ehituskunsti- ja muinaspärandit, maastikku, ja eespool nimetatud tegurite omavahelist mõju.“

16 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/52/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/92 (ELT 2014, L 124, lk 1), artikli 3 lõige 2 sätestab:

„Projektide suhtes kehtivad [keskkonnamõju hindamise direktiivi] artiklis 3 ja artiklites 5–11 osutatud kohustused selliselt, nagu nad kehtisid enne käesolevast direktiivist tulenevaid muudatusi, kui enne 16. maid 2017

a) algatati [keskkonnamõju hindamise direktiivi] artikli 5 lõikes 2 osutatud arvamuse esitamise menetlus või

b) esitati [keskkonnamõju hindamise direktiivi] artikli 5 lõikes 1 osutatud teave.“

Iirimaa õigus

17 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse (Planning and Development Act 2000) osas XAB asuva artikli 177V lõige 1 sätestab:

„Käesolevale osale vastav keskkonnamõju hinnang peab sisaldama [elupaikade direktiivi] artikli 6 lõikes 3 nimetatud pädeva asutuse hinnangut selle kohta, kas maa-ala planeerimisprojekt või kavandatav projekt võib kahjustada [Euroopa] Liidu ala terviklikkust, ning pädev asutus peab keskkonnamõju hindamise läbi viima iga kord, kui ta tuvastab artikli 177U lõike 4 kohaselt, et keskkonnamõju hindamine on enne […] kavandatava projekti teostusloa andmist vajalik“.

18 Artikli 177V lõige 2 näeb ette:

„Lõikes 1 viidatud keskkonnamõju hindamisel võtab pädev asutus arvesse järgmisi asjaolusid: (a) vastavalt vajadusele kas Natura mõjuhindamise aruannet või deklaratsiooni; (b) mis tahes täiendavat teavet, mis on esitatud seoses selle aruande või deklaratsiooniga; (c) vajaduse korral mis tahes täiendavat teavet, mida pädev asutus nõuab ja taotleja seoses Natura mõjuhindamise deklaratsiooniga esitab; (d) mis tahes täiendavat teavet, mis on pädevale asutusele esitatud seoses Natura mõjuhindamise aruannet puudutava taotlusega; (e) mis tahes teavet, mille pädev asutus on kogunud; (f) vajaduse korral iga kirjalikku seisukohta või märkust, mis on kavandatavale projektile teostusloa taotlemisega seoses pädevale asutusele esitatud; (g) muud asjakohast teavet.“

19 2000. aasta planeerimis- ja arendusseaduse artikkel 217B annab An Bordile õiguse nõuda maanteeasutustelt täiendavat teavet ja soovitada neil teha kavandatud teearendusprojektis konkreetseid muudatusi.

20 1993. aasta teeseaduse (Roads Act 1993) artikkel 50 näeb ette:

„(2) keskkonnamõju hindamise deklaratsioon peab sisaldama järgmist konkreetset teavet:

[…]

d) lühikirjeldust muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida vastav maanteeasutus on uurinud, ja tema peamisi valikupõhjuseid, võttes arvesse keskkonnamõju […]“.

21 Vastavalt nimetatud seaduse artikli 50 lõikele 5 tuleb arendaja nõudmisel esitada arvamus hindamise ulatuse kohta – nimelt kirjalik arvamus teabe kohta, mida keskkonnamõju hindamise deklaratsioon peab hõlmama.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22 Põhikohtuasja kaebajad soovivad, et tehtaks määrus, millega tühistatakse An Bordi 11. juuli 2014. aasta otsus, millega Kilkenny County Councilile (Kilkenny krahvkonna volikogu, Iirimaa) anti arendusprojekti teostamise luba. See arendusprojekt hõlmab ligikaudu 1,5 km pikkuse üherajalise maantee ja esimese ringtee ehitamist ning teise ringtee kohandamist, kõnnitee ja jalgrattatee rajamist linna serva ja muid erinevaid töid.

23 Kavandatav tee läbib kahte Natura 2000 ala: Nore'i jõe erikaitseala, mille Iirimaa on määranud linnudirektiivi alusel, ning Barrow' ja Nore'i jõgede ühenduse tähtsusega ala, mis on ühenduse tähtsusega alade loetellu kantud elupaikade direktiivi alusel 2004. aastal.

24 Põhikohtuasja kaebajad väidavad sisuliselt esiteks, et An Bord tegi vea, kui ta jättis analüüsimata muude peamiste uuritud lahendusvõimaluste keskkonnamõju; teiseks, et väidetavalt läbi viidud keskkonnamõju hindamine oli ebapiisav, ja kolmandaks, et kostja eksis, kui kiitis arendusprojekti heaks ning kinnitas Kilkenny krahvkonna volikogu esitatud Natura mõjuhindamise deklaratsiooni (edaspidi „MHD“), sest volikogu ei olnud enne heakskiitmist teinud ökoloogilisi uuringuid.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et arendaja, Kilkenny krahvkonna volikogu, koostas arendusprojekti MHD 2013. aasta mais. Nimetatud kohtu sõnul ei analüüsitud MHDs – mis põhines ühel National Parks and Wildlife Service'i (Iirimaa keskkonna-, kultuuripärandi ja kohalike omavalitsuste ministeeriumi rahvus- ja loodusparkide teenistus) 19. juuli 2011. aasta dokumendil kaitse-eesmärkide kohta, milles kirjeldati eesmärke, mis tuleb erikaitsealana klassifitseerimiseks saavutada – täies ulatuses mõjusid muudele liikidele kui need, mille tõttu oli Barrow' ja Nore'i jõgede ala kantud loetellu, ega käsitletud mõjusid kaitstud liikidele ega elupaikadele, mis asuvad väljaspool kõnealuseid alasid.

26 2013. aasta detsembris koostas arendaja ka keskkonnamõju hindamise deklaratsiooni (edaspidi „KMHD“) ja taotles 16. detsembril 2013 An Bordilt arendusprojektile teostusluba.

27 Pärast sellele esitatud vastulauset ja 2014. aasta aprillis toimunud ärakuulamist avaldati nimetatud taotluse kohta inspekteerimisaruanne. Oma aruandes jõudis inspektor järeldusele, et nimetatud taotluses, KMHDs ja MHDs sisalduv teave ei olnud adekvaatne ning et on vaja rohkem olulist teavet. Inspektor nõudis üksikasjalikumat teavet muu hulgas ehitusetapi kohta, teaduslikku alusuuringut ja vähendatud mõõtkavas jooniseid, millele on märgitud kaitsealuste liikide või elupaikade asukoht või võimalik asukoht, ning täiendavat teavet „ületuskoha“ võimaluse kohta, mis seisneb üle lammi silla ehitamises. Vaatamata sellele inspekteerimisaruandele tegi pädev asutus 2014. aasta juulis otsuse anda arendusprojektile teostusluba.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul ei käsitle KMHD üksikasjalikult „ületuskoha“ võimalust, kuna selle jättis Kilkenny krahvkonna volikogu „varases etapis“ kõrvale, eelistades „majanduslikult soodsamat lahendust“. Ta lisab, et KMHDs ei ole sõnaselgelt analüüsitud ka kõnealuse projekti mõju kõigile selles nimetatud liikidele.

29 Neil asjaoludel otsustas High Court (kõrge kohus, Iirimaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas elupaikade direktiivi kohaselt tuleb Natura mõjuhindamise deklaratsioonis täies ulatuses nimetada elupaigad ja liigid, mille pärast ala on kantud (ühenduse tähtsusega alade) loetelusse?

2. Kas elupaikade direktiivi kohaselt tuleb Natura mõjuhindamise deklaratsioonis nimetada ja käsitleda võimalikku mõju kõikidele liikidele (mitte ainult kaitsealustele liikidele), mis on kaitsealusele elupaigale olulised ja selle osad?

3. Kas elupaikade direktiivi kohaselt tuleb Natura mõjuhindamise deklaratsioonis sõnaselgelt käsitleda kavandatud projekti mõju nii erikaitsealal asuvatele kaitsealustele liikidele ja elupaikadele kui ka väljaspool selle piire asuvatele liikidele ja elupaikadele?

4. Kas keskkonnamõju hindamise direktiivi (muudetud redaktsioonis) kohaselt tuleb keskkonnamõju hindamise deklaratsioonis sõnaselgelt märkida, kas kavandatud projektil on deklaratsioonis nimetatud liikidele oluline mõju või mitte?

5. Kas võimalus, mida arendaja kaalus ja keskkonnamõju hinnangus käsitles ja/või mõned sidusrühmad toetasid ja/või pädev asutus kaalus, on „muu peamine lahendusvõimalus“ keskkonnamõju hindamise direktiivi (muudetud redaktsioonis) artikli 5 lõike 3 punkti d tähenduses, isegi kui arendaja selle varakult kõrvale heitis?

6. Kas keskkonnamõju hindamise direktiivi (muudetud redaktsioonis) kohaselt peaks keskkonnamõju hinnang sisaldama piisavalt teavet iga lahendusvõimaluse keskkonnamõju kohta, et võimaldada eri lahendusvõimaluste keskkonnaalaste eeliste võrdlemist, ning/või kas keskkonnamõju hindamise deklaratsioonis tuleb sõnaselgelt märkida, kuidas võeti arvesse eri lahendusvõimaluste keskkonnamõju?

7. Kas keskkonnamõju hindamise direktiivi (muudetud redaktsioonis) artikli 5 lõike 3 punktis d sätestatud nõue, et arendaja peab oma valiku tegema, „võttes arvesse projekti keskkonnamõju“, kehtib ainult valitud võimaluse või ka muude peamiste uuritud lahendusvõimaluste kohta, nii et tuleb analüüsida nende võimaluste keskkonnamõju?

8. Kas elupaikade direktiivi eesmärkide saavutamisega on kooskõlas, et ehitusetapi üksikasjalikud andmed (nagu ehitusplatsi asukoht ja veomarsruudid) võib otsustada pärast loa andmise otsust, ja kui jah, siis kas pädev asutus võib lubada, et need asjaolud mis tahes teostusloa puhul määrab kindlaks arendaja ühepoolse otsusega, millest pädevale asutusele pigem teatatakse kui sellele tema heakskiitu taotletakse?

9. Kas elupaikade direktiivi kohaselt on pädev asutus kohustatud arvamuse tähenduse ja tagajärgede suhtes igasuguse kahtluse hajutamiseks piisavalt üksikasjalikult ja selgelt dokumenteerima, mil määral toetab talle esitatud teaduslik arvamus lisateabe hankimist enne teostusloa andmist?

10. Kas elupaikade direktiivi kohaselt peab pädev asutus põhjendama või üksikasjalikult põhjendama, miks ta lükkab tagasi oma inspektori järelduse, et enne projektile teostusloa andmist on vaja esitada lisateavet või teha teadusuuring?

11. Kas elupaikade direktiivi kohaselt peab pädev asutus keskkonnamõju hindamisel oma otsuse iga osa üksikasjalikult ja sõnaselgelt põhjendama?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Elupaikade direktiiv

30 Sissejuhatuseks tuleb osundada elupaikade direktiivi artiklit 6, mis seab liikmesriikidele rea kohustusi ning näeb ette konkreetsed menetlused, mille eesmärk on – nagu nähtub selle direktiivi artikli 2 lõikest 2 – liidu tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamine või vajaduse korral taastamine, et saavutada selle direktiivi üldisem eesmärk tagada direktiivi alusel kaitstavate alade puhul keskkonnakaitse kõrge tase (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (Białowieża mets), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 106 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Konkreetsemalt näeb elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 ette hindamismenetluse, millega püütakse eelneva kontrolli abil tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei kahjusta asjaomase ala terviklikkust. Nimetatud säte näeb seega ette kaks etappi. Esimeses etapis, mida peetakse silmas selle sätte esimeses lauses, peavad liikmesriigid hindama kava või projekti keskkonnamõju kaitsealale, kui on tõenäoline, et see kava või projekt avaldab alale olulist mõju. Teises etapis, mida peetakse silmas elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teises lauses ning mis leiab aset pärast keskkonnamõju hindamist, võib sellisele kavale või projektile anda loa üksnes tingimusel, et see ei kahjusta asjaomase ala terviklikkust (vt selle kohta 21. juuli 2016. aasta kohtuotsus Orleans jt, C-387/15 ja C-388/15, EU:C:2016:583, punktid 43–46 ning seal viidatud kohtupraktika).

Kolm esimest küsimust

32 Oma kolme esimese küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et keskkonnamõju „asjakohane hindamine“ peab ühelt poolt hõlmama kõiki elupaigatüüpe ja liike, mille tõttu ala kaitstakse, ning teiselt poolt tuleb teha kindlaks ja analüüsida nii kavandatava projekti mõju alal asuvatele sellistele liikidele, mille kohta ei ole loetelus alaga seoses mingit märget, kui ka sellistele elupaigatüüpidele ja liikidele, mis asuvad väljaspool nimetatud ala piire.

33 Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt tähendab kõnealusele kava või projektiga seotud alale avaldatava keskkonnamõju hindamine, et enne kava või projekti heakskiitmist tuleb asjaomase valdkonna usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtudes teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitse-eesmärkidele. Pädevad liikmesriigi ametiasutused annavad kaitsealal tegevuseks loa vaid siis, kui nad on kindlad, et see tegevus ei kahjusta nimetatud ala terviklikkust. Nii on see juhul, kui teaduslikust seisukohast ei ole mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumise osas (8. novembri 2016. aasta kohtuotsus Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Selle sätte alusel antud hinnangus ei tohi olla lünki ja selles peavad olema täielikud, täpsed ja lõplikud seisukohad ning järeldused, mis hajutavad kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Grace ja Sweetman, C-164/17, EU:C:2018:593, punkt 39 ning seal viidatud kohtupraktika).

35 Asjaolu, et asjaomase ala kui loodusliku elupaiga terviklikkust ei kahjustataks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses, eeldab, et ala kaitsestaatus jääb soodsaks; see tähendab, et säilivad püsivalt asjaomase ala olemuslikud tunnused, mis on seotud teatud loodusliku elupaigatüübi esinemisega, mille kaitse-eesmärk õigustas selle ala kandmist ühenduse tähtsusega alade loetellu direktiivi tähenduses (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Poola (Białowieża mets), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 116 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Neid kaitse-eesmärke arvestades tulebki kindlaks määrata kava või projekti tõttu asjaomasele alale tekkiva keskkonnamõju hindamise kohustuse ulatus.

37 Kuna, nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 33 ja 34 märgitud, tuleb kõik nimetatud eesmärke kahjustada võivad aspektid kindlaks teha ning hinnangus peavad olema täielikud, täpsed ja lõplikud seisukohad ning järeldused, siis tuleb asuda seisukohale, et arvesse tuleb võtta kõik elupaigad ja liigid, mille tõttu ala kaitstakse. Kui selles hinnangus ei võeta arvesse kõiki elupaiku ja liike, mille tõttu ala on loetellu kantud, siis eiratakse sellega eespool nimetatud nõudeid ja järelikult – nagu sisuliselt märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 31 – ei hajutata teaduslikku põhjendatud kahtlust kahjustava mõju puudumise suhtes kaitstava ala terviklikkusele (vt selle kohta 26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Saksamaa, C-142/16, EU:C:2017:301, punkt 33).

38 Veel tuleb lisada, et kuna hinnang peab selgelt näitama põhjuse, miks kaitstavatele elupaigatüüpidele ja liikidele kahjulik mõju puudub, siis piisab, kui tehakse kindlaks – nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 30 –, et ala asjaomastel osadel esinevad ainult teatud kaitsealused elupaigatüübid ja liigid ning et alal esinevaid teisi kaitstavaid elupaigatüüpe ja liike kahjustav mõju ei ohusta.

39 Mis puutub alal esinevatesse teistesse kaitstavatesse elupaigatüüpidesse ja liikidesse, mille kohta ei ole loetelus alaga seoses mingit märget, ning väljaspool seda ala asuvatesse elupaigatüüpidesse ja liikidesse, siis tuleb täheldada, et nagu tuleneb elupaikade direktiivi artikli 6 lõikest 3, on sellega keskkonnakaitsele allutatud „[i]ga kava või projekt, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju“. Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktides 43 ja 48, tuleneb elupaikade direktiivis ette nähtud kaitse-eesmärgist, millele

sai viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35, et tüüpilised elupaigad ja liigid tuleb keskkonnamõju hindamisel arvesse võtta, kui need on kaitsealaga seoses loetellu kantud elupaikade ja liikide säilimiseks vajalikud.

40 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb kolmele esimesele küsimusele vastata, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et keskkonnamõju „asjakohane hindamine" peab ühelt poolt hõlmama kõiki elupaigatüüpe ja liike, mille tõttu ala kaitstakse, ning teiselt poolt tuleb teha kindlaks ja analüüsida nii kavandatava projekti mõju alal asuvatele sellistele liikidele, mille kohta ei ole loetelus alaga seoses mingit märget, kui ka sellistele elupaigatüüpidele ja liikidele, mis asuvad väljaspool nimetatud ala piire, kui see mõju võib kahjustada ala kaitse-eesmärke.

Kaheksas küsimus

41 Oma kaheksanda küsimusega, mida tuleb käsitleda teisena, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see annab pädevale asutusele õiguse anda teostusluba kavale või projektile, mille teatavate ehitusetapi üksikasjade (nagu ehitusplatsi asukoht ja veomarsruudid) kindlaksmääramine otsustatakse hiljem, ja kui jah, siis kas need üksikasjad võib kindlaks määrata arendaja oma ühepoolse otsusega, mis tehakse pädevale asutusele üksnes teatavaks.

42 Siinkohal tuleb osutada elupaikade direktiivi artikli 6 lõikele 3, millest tuleneb, et liikmesriigi pädevad asutused annavad kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, teostusloa alles pärast seda, kui nad on keskkonnamõju hindamise tulemusel kindlaks teinud, et see ei kahjusta asjaomase ala terviklikkust.

43 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 33 ja 34 viidatud kohtupraktikale eeldab kava või projekti tõttu kaitstavale alale avalduva mõju keskkonnamõju hindamine esiteks, et enne kava või projekti heakskiitmist tehakse kindlaks kõik nimetatud kava või projekti aspektid, mis võivad kahjustada asjaomase ala kaitse-eesmärke. Teiseks ei saa keskkonnamõju hindamist pidada asjakohaseks, kui selles on lüngad ning pole esitatud täielikke, täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused kava või projekti mõju kohta asjaomasel kaitsealal. Kolmandaks tuleb asjaomase valdkonna usaldusväärseimatest teadusandmetest lähtudes kindlaks teha kõik kõnealuse kava või projekti aspektid, mis iseenesest või koosmõjus teiste kavade või projektidega võivad ala kaitse-eesmärke kahjustada.

44 Elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 sõnastuse kohaselt pole need kohustused siduvad mitte arendajale – isegi mitte siis, kui see on ametiasutus nagu käesoleval juhul –, vaid pädevale asutusele, kelle liikmesriigid on määranud sellest direktiivist tulenevate kohustuste täitjaks.

45 Sellest tuleneb, et nimetatud säte nõuab pädevalt asutuselt, et see enne teostusloa andmist võtaks arvesse ja hindaks kõiki kava või projekti aspekte, mis võivad asjaomase ala kaitse-eesmärke kahjustada.

46 Nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 56 ja 57, võib lubada arendajal hiljem täielikult otsustada vaid selliste aspektide üle, mille puhul ei esine ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust, et nende tagajärjed ala ei mõjuta.

47 Eeltoodud kaalustest lähtudes tuleb kaheksandale küsimusele vastata, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see annab pädevale asutusele õiguse anda teostusluba kavale või projektile, mille teatavate ehitusetapi üksikasjade (nagu ehitusplatsi asukoht ja veomarsruudid) kindlaksmääramine otsustatakse hiljem, vaid juhul, kui on kindel, et loa andmisel kehtestatakse piisavalt ranged tingimused, mis tagavad, et need aspektid ei kahjusta ala terviklikkust.

Üheksas kuni üheteistkümnes küsimus

48 Oma üheksanda kuni üheteistkümnenda küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui pädev asutus jätab arvesse võtmata teadusliku arvamuse, milles soovitatakse hankida lisateavet, peab „asjakohane hindamine“ sisaldama sõnaselget ja üksikasjalikku põhjendust selle kohta, et vaatamata niisugusele arvamusele pole nimetatud järeldustes käsitletud ja alal kavandatud tööde tõttu tekkiva mõju osas ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust.

49 Elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, tuleneb muu hulgas, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 alusel läbi viidud hindamine ei tohi sisaldada lünki ja selles peavad olema täielikud, täpsed ja lõplikud seisukohad ning järeldused, mis hajutavad kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta.

50 Kui aga puuduvad sellised järeldused, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused, kas olemasolev teave on piisav, ei saa hindamist pidada elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses „asjakohaseks“.

51 Sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas eeldab nimetatud nõue, et pädev asutus saaks piisavalt täpselt välja tuua need põhjendused, mis võimaldasid tal enne loa andmist – vaatamata inspektori arvamusele, milles soovitati koguda täiendavat teavet – veenduda, et kõnealusel alal kavandatud tööde tõttu tekkiva mõju osas pole ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust.

52 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb üheksandale kuni üheteistkümnendale küsimusele vastata, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui pädev asutus jätab arvesse võtmata teadusliku arvamuse, milles soovitatakse hankida lisateavet, peab „asjakohane hindamine“ sisaldama sõnaselget ja üksikasjalikku põhjendust, mis hajutab kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta.

Keskkonnamõju hindamise direktiiv

53 Kuigi eelotsusetaotluses viidatakse direktiiviga 2014/52 tehtud muudatustele, on oluline märkida, et nimetatud direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt on need muudatused kohaldatavad vaid juhul, kui teatud menetlusetapid on aset leidnud pärast 16. maid 2017.

54 Põhikohtuasjas tehti vaidlustatud otsus 11. juulil 2014.

55 Sellest järeldub, et keskkonnamõju hindamise direktiivi puudutavaid küsimusi tuleb analüüsida direktiivi esialgsest redaktsioonist lähtudes.

Neljas küsimus

56 Oma neljanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõikeid 1 ja 3 ning IV lisa tuleb tõlgendada nii, et need panevad arendajale kohustuse esitada teave, analüüsides sõnaselgelt tõenäoliselt olulisi mõjusid kõikidele nende sätete alusel esitatud deklaratsioonis nimetatud liikidele.

57 Keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõike 1 kohaselt esitab arendaja nimetatud direktiivi IV lisa kindlaks määratud teabe. Nimetatud lisa punkt 3 näeb selles osas konkreetselt ette, et keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõikes 1 nimetatud teave sisaldab „[k]irjeldus[t], mis käsitleb keskkonna neid tegureid, mida väljapakutud projekt tõenäoliselt oluliselt mõjutab, sealhulgas

eelkõige […] loomastikku, taimestikku […] ja eespool nimetatud tegurite omavahelist mõju“. Nimetatud direktiivi artikli 5 lõike 3 punkt c paneb arendajale veel kohustuse lisada „andme[d], mida on vaja nende põhimõjude piiritlemiseks ja hindamiseks, mida projekt keskkonnale tõenäoliselt avaldab“.

58 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 84 ja 85 märkis, tuleneb nendest sätetest, et see kohustus ei hõlma kõiki mõjusid kõikidele esinevatele liikidele, vaid ainult olulisi mõjusid, kuna seda kohustust tuleb tõlgendada arvestades keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 1 lõiget 1 ja artikli 2 lõiget 1, mille kohaselt tuleb keskkonnamõju hindamine läbi viia keskkonda oluliselt mõjutada võivate projektide puhul.

59 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb neljandale küsimusele vastata, et keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõikeid 1 ja 3 ning IV lisa tuleb tõlgendada nii, et need panevad arendajale kohustuse esitada teave, analüüsides sõnaselgelt oma projekti olulisi mõjusid kõikidele nende sätete alusel esitatud deklaratsioonis nimetatud liikidele.

Viies kuni seitsmes küsimus

60 Oma viienda kuni seitsmenda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et arendaja peab esitama keskkonnamõju puudutava teabe nii iga valitud võimaluse kui ka iga muu võimaliku lahendusvõimaluse kohta, mida ta on kaalunud, ning oma valiku põhjendused nende võimaluste keskkonnamõju arvestades isegi juhul, kui mõni lahendusvõimalus on projekti varases etapis kõrvale jäetud.

61 Keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 3 kohaselt on direktiivi eesmärk muu hulgas, et projektide keskkonnamõju piiritletakse, kirjeldatakse ja hinnatakse.

62 Selles osas on keskkonnamõju hindamise direktiivi artiklis 5 loetletud hulk teavet, mida on täpsustatud IV lisas ning mille arendaja esitab pädevate asutuste poolt kindlaks määratud vormis, võimaldamaks neil kavandatud projekti keskkonnamõju hinnata.

63 Konkreetsemalt on keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõike 3 punktis d täpsustatud, et arendaja esitab vähemalt „lühikirjeldus[e] muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida [ta] on uurinud, ja sellise valiku peamis[ed] põhjus[ed], võttes arvesse keskkonnamõju“.

64 Selle sätte sõnastusest tuleneb, et arendajal tuleb esitada pädevatele asutustele lühikirjeldus muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida ta on uurinud, ja sellise valiku peamised põhjused, võttes arvesse keskkonnamõju.

65 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et keskkonnamõju hindamise direktiiv ei sisalda direktiivi artikli 5 lõike 3 punktis d viidatud mõiste „muud peamised lahendusvõimalused“ määratlust. Samas tuleb tõdeda – sarnaselt sellega, nagu kohtujurist seda oma ettepaneku punktides 94 ja 95 tegi –, et tehes kindlaks, milliseid muid lahendusvõimalusi tuleb pidada „peamisteks“, on otsustav asjaolu nende lahendusvõimaluste tähtsus projekti keskkonnamõju või selle mõju vältimisele. Sealjuures ei ole tähtis see kuupäev, mil arendaja muu lahendusvõimaluse kõrvale jättis.

66 Kuna keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõike 3 punkti d sõnastuse kohaselt tuleb nimetatud lahenduste kohta esitada vaid lühikirjeldus, siis tuleb asuda seisukohale, et see säte ei nõua, et muude peamiste lahendusvõimaluste puhul tuleks läbi viia samaväärne keskkonnamõju hindamine kui väljavalitud projekti puhul. Siiski paneb see säte arendajale kohustuse märkida oma valiku põhjused, vähemalt vastavaid keskkonnamõjusid arvestades. Arendaja kohustus esitada lühikirjeldus muudest peamistest lahendusvõimalustest teenib eelkõige tema valiku põhjendamise eesmärki.

67 See arendajale pandud kohustus võimaldab seejärel pädeval asutusel viia läbi põhjalik keskkonnamõju hindamine, määrates kindlaks, kirjeldades ja hinnates kavandatud projekti mõju keskkonnale asjakohaselt vastavalt keskkonnamõju hindamise direktiivi artiklile 3.

68 Lõpuks on oluline märkida, et nimetatud sättes viidatud lühikirjeldus tuleb esitada kõigi muude peamiste lahendusvõimaluste kohta, mida arendaja on kaalunud, sõltumata sellest, kas ta oli kavandanud need esialgu ise või oli need välja pakkunud pädev asutus või teatud huvitatud isikud.

69 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb viiendale kuni seitsmendale küsimusele vastata, et keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 5 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et arendaja peab esitama keskkonnamõju puudutava teabe nii iga valitud võimaluse kui ka iga muu võimaliku lahendusvõimaluse kohta, mida ta on kaalunud, ning põhjendama oma valikut vähemalt nende võimaluste keskkonnamõju arvestades isegi juhul, kui mõni võimalus on projekti varases etapis kõrvale jäetud.

Kohtukulud

70 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et keskkonnamõju „asjakohane hindamine“ peab ühelt poolt hõlmama kõiki elupaigatüüpe ja liike, mille tõttu ala kaitstakse, ning teiselt poolt tuleb teha kindlaks ja analüüsida nii kavandatava projekti mõju alal asuvatele sellistele liikidele, mille kohta ei ole loetelus alaga seoses mingit märget, kui ka sellistele elupaigatüüpidele ja liikidele, mis asuvad väljaspool nimetatud ala piire, kui see mõju võib kahjustada ala kaitse-eesmärke.**

2. **Direktiivi 92/43 artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see annab pädevale asutusele õiguse anda teostusluba kavale või projektile, mille teatavate ehitusetapi üksikasjade (nagu ehitusplatsi asukoht ja veomarsruudid) kindlaksmääramine otsustatakse hiljem, vaid juhul, kui on kindel, et loa andmisel kehtestatakse piisavalt ranged tingimused, mis tagavad, et need aspektid ei kahjusta ala terviklikkust.**

3. **Direktiivi 92/43 artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui pädev asutus jätab arvesse võtmata teadusliku arvamuse, milles soovitatakse hankida lisateavet, peab „asjakohane hindamine“ sisaldama sõnaselget ja üksikasjalikku põhjendust, mis hajutab kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused asjaomasel kaitsealal kavandatud tööde mõju kohta.**

4. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta artikli 5 lõikeid 1 ja 3 ning IV lisa tuleb tõlgendada nii, et need panevad arendajale kohustuse esitada teave, analüüsides sõnaselgelt oma projekti olulisi mõjusid kõikidele nende sätete alusel esitatud deklaratsioonis nimetatud liikidele.**

5. **Direktiivi 2011/92 artikli 5 lõike 3 punkti d tuleb tõlgendada nii, et arendaja peab esitama keskkonnamõju puudutava teabe nii iga valitud võimaluse kui ka iga muu võimaliku lahendusvõimaluse kohta, mida ta on kaalunud, ning põhjendama oma valikut vähemalt nende võimaluste keskkonnamõju arvestades isegi juhul, kui mõni võimalus on projekti varases etapis kõrvale jäetud.**

Allkirjad